

Region NSZZ „Solidarność” Pojezierze (woj. suwalskie) po 13 grudnia 1981 r.

W nocy 12/13 XII w woj. suwalskim internowano 34 osoby. SB nie udało się internować przewodniczącego Regionu Pojezierze Lecha Biegalskiego (ukrywał się przez cały stan wojenny, ujawnił się 11 VIII 1983) i Romualda Łanczkowskiego (internowano go 5 I 1982). 13 XII w Giżycku Bożena Mrozinkiewicz przy pomocy kilku lokalnych działaczy wystosowała wezwanie do strajku powszechnego (Mroziniewicz i kolportujący odezwę Janusz Szepietowski zostali internowani, a następnie aresztowani i skazani na kary pozbawienia wolności); krótkotrwałą akcją protestacyjną podjęto 14 XII w suwalskich Zakładach Płyt Wiórowych. Po mszy św. odprawionej 13 XII w kościele p.w. św. Aleksandra w Suwałkach spotkała się grupa kobiet, których mężowie zostali internowani oraz miejscowi działacze „Solidarności”: Jerzy Broc, Weronika Merecka i Aleksander Seredyński. Próbowali oni bezskutecznie uzyskać informacje o losie internowanych w KW PZPR i UW. Następnego dnia w sali katechetycznej kościoła zebrali się aby ustalić konspiracyjną działalność. Realizację ustaleń uniemożliwiły kolejne internowania. Do końca roku w województwie internowano w sumie 74 osoby, do końca stanu wojennego – 93, w tym 12 kobiet (około połowa z nich skorzystała z zezwolenie na emigrację). Na terenie województwa funkcjonowały OO w Suwałkach, Białymstoku, Gołdapi.

Od 15 XII w Regionie pojawiały się ulotki. Specyfiką lokalną regionu był brak odgórnej koordynacji działań opozycyjnych, podejmowali je pojedynczy działacze, bądź niewielkie lokalne grupy; aktywnie działała młodzież. Najczęstszą formą oporu był kolportaż ulotek, prasy i malowanie haseł na murach. Miały miejsce nieliczne strajki; najwięcej zakładów przerwało pracę 13 V 1982, w dzień ogólnopolskiego piętnastominutowego strajku. Pojedyncze „spacery” miały miejsce jedynie w Piszcu; audycję „Radia Solidarność” nadano raz – 13 X 1982 w Węgorzewie. Skrajnym nurtem oporu były działania o charakterze sabotażowym – zrywano flagi państwowe, oblewano farbą pomniki, próbowano utrudnić zorganizowanie uroczystości; 16 X 1982 dwóch nastoletnich chłopców podłożyło w bramie posterunku MO w Prostkach miny przeciwpiechotne; dwukrotnie wykryto produkcję broni przez młodzież szkolną.

Za działalność opozycyjną w stanie wojennym skazano w województwie 36 osób. Najwyższy wyrok – 4,5 roku pozbawienia wolności, otrzymał 10 III 1982 Julian Grochowski, założyciel Augustowskiej Grupy Oporu, produkującej i kolportującej ulotki i napisy skierowane przeciwko WRON i PZPR (skazano także dwoje innych członków AGO). W największym procesie, 6 IV 1982 o kolportaż ulotek oskarżono 6 mieszkańców Pisza; 3 z nich sąd uniewinnił. Na wyroki w zawieszeniu skazani zostali 3 nieletni uczniowie Technikum Elektrycznego w Giżycku, którzy założyli Ugrupowanie Wolnych Polaków i produkowali oraz kolportowali ulotki. W III 1982 sąd uniewinnił wiceprzewodniczącego Regionu Jarosława Słabińskiego oskarżonego o przekazywanie z OO listów z wiadomościami szkalującymi organa państwowe.

Wszyscy skazani w regionie wyszli na wolność w trakcie stanu wojennego lub w wyniku amnestii w 1983.

Po zniesieniu stanu wojennego opór w regionie skupił się wokół Kościoła katolickiego; organizowano msze za Ojczyznę, podczas których ludzie uzyskiwali dostęp do niezależnej prasy i wydawnictw. Pod koniec 1985 powstała w Gołdapi tajna Regionalna Komisja Wykonawcza NSZZ „Solidarność” Regionu Pojezierze w składzie: Monika Borowska, Wiesław Kolankiewicz, Tadeusz Tylenda, Wiesław Stojanowski (dołączył do nich wkrótce Edward Kochanowski). W 1986 konspiracyjnie wznowiono wydawanie „Kresu” (pod red. Jana Bacewicza) i utworzono siatkę kolportażu. W 1987 Borowska została członkiem krajowej Komisji Interwencji i Praworządności, a RKW rozpoczęło działalność jawną. 3 V 1988 przy „Dąbku Wolności” w Suwałkach RKW zorganizowało wiec nawiązujący do obchodów organizowanych przez „Solidarność” w legalnym okresie działalności. W 1988 strajków w województwie nie było; 8 V działacze RKW podczas mszy za Ojczyznę w Suwałkach zbierali podpisy pod oświadczeniem solidaryzującym się ze strajkującymi robotnikami, a następnego dnia rozrzucili oświadczenie w formie ulotek. W czasie wyborów do rad narodowych 1988 RKW kolportowało ulotki nawołujące do bojkotu wyborów. W VIII siedziba RKW (mieszkanie Borowskiej i Kolankiewicza w Gołdapi) zostało oznaczone transparentem jako tymczasowa siedziba Regionu Pojezierze. 11 XI po mszy za Ojczyznę uformował się pochód niosący krzyż i transparenty: „W Solidarności do niepodległości” i „Chcemy Polski katolickiej a nie bolszewickiej”, który udał się pod „Dąbek Wolności”. W XI 1988 odtworzyła się pierwsza w regionie zakładowa komórka „Solidarności” – w suwalskim PKS powstał Międzyzakładowy Komitet Organizacyjny „Solidarność”, jego przewodniczący Józef Murawko wszedł w skład RKW. 4 II 1989 powstały MKO w Ełku i Giżycku, 11 II w Gołdapi, 23 II w Augustowie, 8 III w Olecku – ich przewodniczący weszli w skład RKW. 11 V 1989 przewodnicząca RKW Monika Borowska-Kolankiewicz, sekretarz Jarosław Słoma i Jan Bacewicz otrzymali pełnomocnictwo Wałęsy do odbudowania struktur „Solidarności” w woj. suwalskim. RKW wsparło trwający w dniach 12-17 maja strajk w Zakładach Mięsnych w Ełku. 16 IV odbył się I „powojenny” WZD w Suwałkach, na który przybyli przedstawiciele z ponad 50 zakładów. Zjazd przekształcił RKW w Tymczasowy Zarząd Regionu w składzie: przewodnicząca Borowska-Kolankiewicz, sekretarz Jarosław Słoma, Zygmunt Ropelewski, Jan Waszkiewicz, Ryszard Gibner, Antoni Maksimowicz, Murawko, Stojanowski, Tylenda, Kolankiewicz, Kochanowski, Wiesław Żarnowski, Bogdan Jutkiewicz, rzecznik prasowy Bacewicz. Część członków TZR z przewodniczącą na czele zorganizowała protest przeciwko promowaniu kandydatów do parlamentu narzuconych regionowi przez KO. Ostatecznie spowodowało to rozpad TZR. 9 VII 1989 na zjeździe w Olecku powołano ponownie Region Pojezierze z TZR, któremu przewodniczył Wojciech Tucholski.

Marcin Zwolski

Rozdziały

Mapa Regionów NSZZ „Solidarność”

Kalendarium